

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino. Reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste pošiljane. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

Izbaja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1-50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po ceniku od petih vrate. Inzeratni davek po sebi. Pošt. čok. ur. 11.197.

Solidarnost jugoslov. železničarjev s slovenskim učiteljstvom.

»Jugoslovanski železničar«, glasilo Oblastnega odbora Udruženja jugoslov. nar. železničarjev in brodarjev v Ljubljani pri naša v zadnji številki ponatisk članka o bistvu sedanjega boja slovenskega učiteljstva iz »Učiteljskega Tovariša«, poleg tega pa uvodni članek pod naslovom »Stare metode se obnavljajo!«, v katerem se izreka za solidarnost nastop vsesa državnega nameščenstva v obrambi državljanjskih svobod in pravice, ki so nam dane po ustavi, društvenem in tiskovnem zakonu.

Članek se glasi:

»Že nekaj mesecev merodajni in vodilni faktorji, ki upravljajo našo državo, pri raznih prilikah dajejo izjave, da je potrebno v naši upravi in administraciji narediti red. Kot glavno maksimo se je postavilo na čelo depolitizacija državne uprave. Slišali smo izjave v Narodni skupščini iz ust ministrov in raznih poslancev, da je depolitizacija državne uprave predpogoj konsolidacije naše države. Dnevno časopisje vseh strank pa ne prestanto v raznih varijacijah govori o depolitizaciji državne uprave.

Živimo torej v znaku raznih visokih idej, ki jih propagirajo naši jugoslovanski politiki. Nepoučen čitalec člankov v dnevnem časopisju in tiskanih govorov raznih ministrov in poslancev bi bil skoraj dobil prepričanje, da naša država glede uprave korači popolnoma novo smer! Zdelo se je, da znana slovenska krilatica »kufre gor, kufre dol«, ostane samo še spomin na čase prvih desetih let naše skupne domovine. To nekako slavnostno razpoloženje jugoslovanskih državljanov v pričakovanju reda in pamei v naši državni upravi pa je v Sloveniji dobilo nenadoma močan sunek pod rebra. Prosvetno ministrstvo je uvedlo proti predsedniku in uredniku nepolitične stanovsko-strokovne organizacije učiteljev disciplinarno preiskavo radi člankov v strokovnem glasilu »Učiteljski Tovariš«. Razen tega je baje tudi vložena tožba po tiskovnem zakonu. Oba navedena funkcionarja organizacije sta se pregrešila prvi kot lastnik in predstavnik, drugi pa kot odgovorni urednik strokovnega časopisa.

Železničarji smo že vajeni takih stvari. Leta 1923. je bil persekiran centralni tajnik našega Udruženja, ker ni hotel biti orožje takratnega ministra za promet g. dr. Velizarja Jankovića. Prišlo je tako daleč, da je za nekaj mesecev izgubil službo. Borba je bila ostra in uspeh te borbe je bil ta, da je naše Udruženje ostalo kompaktno in napredovalo na vseh poljih strokovnega dela, takratni minister za promet pa je — bil!

Te dni smo dobili tudi mi železničarji zelo interesantno poročilo iz Beograda! V centralnem našem glasilu »Glasniku« št. 8. od 15. aprila t. l. je eden naših tovarišev, ki je uslužben v Generalni direkciji državnih železnic v Beogradu, s podpisom napisal članek o komercializaciji državnih železnic. Za ta svoj članek je porabil podatke iz raznih gospodarskih listov in tudi uradnih publikacij ministristva za promet. Opozorjamo, da so uradne publikacije ministristva za promet, razne statistike itd. dostopne proti plačilu gotove vsote vsakomur, kdor jih hoče kupiti. Gredo v inozemstvo k raznim upravam in naši gospodarski listi so o teh stvarkah vedno pisali in iznašali številke. Pisec članka v strokovnem železničarskem glasilu pa se je pregrešil po odločitvi ministristva za promet, odnosno Generalne direkcije državnih železnic proti postoječim predpisom o službeni tajnosti. Preiskava je bila hitro končana, spoznan je bil krivim ter kaznovan administrativno z odtgljajem 10-dnevne plače in takoj prestavljen iz Generalne direkcije v Oblastno direkcijo Sarajeva.

Stare metode se ponavljajo. Javni nameščenci se še dobro spominjajo na prvi močnejši pokret leta 1919., ko so radi odločnega nastopa v strokovni organizaciji za pravice javnih nameščencev, za poštene plače za pošteno delo, bili persekvirani voditelji stanovsko-strokovnega pokreta v Zagrebu. Bilo je tudi nekaj poizkusov v Sloveniji, a koncem koncev se persekucije v Sloveniji niso mogle izvršiti.

Stanovsko-strokovni pokret med javnimi nameščenci in železničarji je potem do lanskega leta preživljal težko krizo. Danes ta kriza ponehava skoraj v vseh pokrajinah naše države. Strokovne organizacije delajo intenzivno, da poglobijo zavest skupnosti in onemogočijo partizanstvo in mešetarenje z živim materijalom — jugoslovanskim državnim uslužbencem. Leto 1927. je v Sloveniji pri javnih nameščenih pokazalo ogromne napredke. Razcepjenost slovenskega učiteljstva je likvidirana po zaslugi tovariškega in smotrnega dela poverjeništa Ljubljana

Udruženja jugoslovanskih učiteljev. Slični pokret se je izvršil med slovenskimi poštari in dovedel do popolnega uspeha. Naporu Pokrajinske zveze javnih nameščencev za Slovenijo so rodili dobre sadove in slovenski javni nameščenci gredo sicer korakoma, a vendar smotreno k popolni konsolidaciji svojih strokovnih organizacij.

Naše društvo je povsod in pri vsaki priliki dejansko pokazalo svojo solidarnost z ostalimi stanovsko-strokovnimi organizacijami javnih nameščencev. Če nas momentano radi različnosti stanovskih teženj, ki so diktirane po značaju službe, ki jo vršimo železničarji, loči od javnih nameščencev naše posebno društvo, je to iz stanovsko-strokovnega vidika potrebno. Vendar smo jugoslovanski železničarji, organizirani v UJNZB, vedno in vsakokrat, kadar se je šlo za skupne interese in pravice vseh jugoslovanskih javnih nameščencev, stali ramo ob rami z javnimi nameščenci in z njihovim Glavnim savezom.

Vemo, da je stanovsko-strokovni pokret neprikladen raznim našim političnim strankam in njihovim predstavnikom. Je to razumljivo in človeško. Vemo tudi, da se stanovsko-strokovne organizacije po svoji strukturi in namenu, za katerega so bile ustanovljene od pripadnikov istega stanu, bistveno razlikujejo ne samo po delu nego tudi po pojmovanju takozvanih političnih doktrin. Kar je za voditelja političnega pokreta, kar je za navadnega pripadnika h kakoli politični stranki za dosego političnega cilja postranskega pomena, to tvori za predstavnika stanovsko-strokovnega gibanja in člana stanovsko-strokovne organizacije bistvo dela na strokovnem polju. Metode političnega in stanovsko-strokovnega pokreta so osobito v naši državi tako različne in si direktno nasprotne, da o tem sploh ni treba govoriti! Politik v naši državi izrablja vse, kar mu pride pod roko, ne zbira sredstev, samo da doseže svoj politični cilj, predstavnik in voditelj stanovsko-strokovnega pokreta javnih nameščencev pa mora in tudi gleda pri vseh odločitvah na moralo, etiko in pred vsem na to, da so uspehi trajne koristi za vse pripadnike, res istiniti, pošteni in — čisti!

Vemo da iz zgoraj navedenih vzrokov pride in mora priti do spopada med partizansko politiko in med jasno začrtanim programom poštene stanovsko-strokovne organizacije enega stanu. V naši državi je to še bolj samoobsebi umevno, ko vendar vidimo notranjo in zunanjo strukturo političnih strank in kot javni nameščenci in železničarji že deseto leto čutimo na lastni koži metode vladanja in upravljanja naše države po teh političnih strankah. Nočemo vprašati, kam naj privede tak boj, v katerem hoče politična partija pomandrat vse, kar se ji brezpogojno ne ukloni! Vemo, da so vse enunciacije političnih strank v naši državi glede javnih nameščencev od prevrata sem bile samo pro forma, da se je nekaj povedalo. Njih delo čutimo mi vsi, brez razlike

Razvoj nadaljevalnega šolstva v Čehoslovaški.

(Izvirno poročilo »Učiteljskemu Tovarišu«.)

(Piše Emanuel Lipert, ref. min. škol. in nar. prosv. v Pragi — prevedel ravnatelj Albin Lajovic.)

Obče obrtne nadaljevalne šole. — Strokovne nadaljevalne šole. — Trgovske nadaljevalne šole. — Kmetijske, gospodarske nadaljevalne šole. — Pri nas bo mogoče splošen razvoj nadaljevalnega šolstva le, če se bo to šolstvo popolnoma naslonilo na osnovno šolstvo in na osnovnošolsko učiteljstvo.

Na Češkem imamo obvezne nadaljevalne šole za dečke in deklice, ki se uče katerekoli obrti. Te vrste šole so četverce: 1. obče obrtne nadaljevalne šole, 2. strokovne nadaljevalne šole, 3. trgovske nadaljevalne šole in 4. narodne gospodarske šole.

Najstarejša vrsta nadaljevalnega šolstva so pač splošne obrtne nadaljevalne šole, ki so namenjene obči in deloma tudi strokovni izobrazbi obrtnih vajencev. Vsi obrtni vajenci morajo obvezno posečati za časa svoje učne dobe nadaljevalne šole, navadno torej po dve ali tri leta, tedaj v starosti od 14. do 17. leta. Obrtne nadaljevalne šole so ustanovljene za šolski okoliš, kjer imajo mojstri svoje delavnice.

Obrtne nadaljevalne šole ustanavlja in upravlja posebni »šolski odsek« s pomočjo države, dežele, krajevne občine ter obrtne in trgovske zbornice, v katere območju leži šola, s pomočjo obrtnih strokovnih udruženj, kakor tudi s pomočjo večjih podjetij. Vsi ti činitelji se prostovoljno zavežejo, da bodo vsako leto prispevali gotov znesek k stroškom vzdrževanja šole; več kot polovico vseh stroškov pa krije država iz svojih sredstev, velike so tudi podpore dežele in krajevne občine, medtem ko ostali zavezanci krijejo vsi skupaj komaj 15% vseh izdatkov. Z vladno naredbo iz leta 1925. je bilo z najvišjo upravo in nadzorstvom nad obrtne

na kategorijo in položaj, na lastni koži! Nepobitno je dejstvo, da smo javni nameščenci in železničarji v naši državi najbolj beraški stan in najsilabše plačani državni uslužbenci v celi Evropi in to po zaslugi in volji ter odločitvi naših političnih strank. Olepšavanja v tej stvari biti ne more, ker dejstva prejasno in preočitno potrjujejo vsakomur našo trditvev.

Čisto naravno je, da mora priti do razčiščenja, da mora priti do konca. Vsaka stvar ima svoj začetek in konec! Tako mora tudi imeti sedanje nevzdržno stanje javnih nameščencev in železničarjev v naši državi svoj konec! To vedo tudi vodilni politični ljudje vseh strank v naši državi. Dokler stanovsko-strokovne organizacije delajo po njihovih željah, so deležne javne in zasebne pohvale, ko pa se interesi križajo, pride takoj istiniti dokaz prave ljubezni.

To pravo ljubezen čutimo železničarji in jo čutijo javni nameščenci. Odkrito se je razgalila v vsej svoji veličini in lepoti z udarcem po obeh glavnih predstavnikih stanovsko-strokovno organiziranega učiteljstva v Sloveniji in tudi z udarcem po našem tovarišu uradniku iz Generalne direkcije v Beogradu.

Stanovsko-strokovnega pokreta med javnimi nameščenci in železničarji to ne bo motilo, niti zavrla. Naše prepričanje je, da je ta pokret že tako globoko zasidran po vseh pokrajinah naše države in pri vseh javnih nameščenih in železničarjih, da ga morejo persekucije predstavnikov in voditeljev samo poglobiti in mu dati novih moči za še energičnejše in smotrnejše delo. Zavedamo se, da mora vse državno uslužbenstvo enotno odgovoriti in da bo ta odgovor točen in učinkovit!

Branili bomo svojega tovariša radi izvršene persekucije, stali pa bomo tudi ramo ob rami z obema predstavnikoma slovenskega učiteljstva v zavesti, da vršimo ne samo svojo tovariško dolžnost napram državnemu uslužbencu, nego da vršimo popolno dolžnost napram našemu narodu in državi! Gorje državi, kjer se hoče imeti državnega uslužbenca za brezpravnega kulija! In če tega naši politiki vsled partizanske zagrizenosti nočejo upoštevati, potem je ne samo tovariška dolžnost, nego državna potreba, da javni nameščenci in železničarji vseh kategorij in vseh položajev enotno stojijo na braniku za svoje državljanjske pravice, za pravdo in poštenje in za ugled naše države.

Prepričani smo, da bo slovensko učiteljstvo storilo svojo dolžnost, prepričani smo, da bodo vsi javni nameščenci v naši državi podprli ta boj in pomagali resnici in pravici do zmag. Slovenski in jugoslovanski železničarji, včlanjeni v UJNZB, bodo stali solidarno ramo ob rami za pošteno stvar z vsemi ostalimi javnimi nameščenci.

Brez žrtve ni zmag, zmagati pa morata pravica in poštenje, za kar morajo jugoslovanski javni nameščenci in železničarji, če je treba, žrtvovati vse!

Ispravka.

U Učiteljskem Tovarišu od 26. IV. 1928. god. br. 41. izašao je napis pod naslovom »Šta se dešava. Militarizacija učiteljstva ili učiteljske službe«, u kome je u crnom okviru iznet protest što je jedan neznatan broj učitelja Slovenaca puštenih iz vojske postavljen za učitelje u J. Srbiji (»Makedoniji«) kako se u tom napisu kaže), predstavljajući stvar neverno i zlonamerno stoga se dostavlja Uredništvu Učit. tovariša, ova ispravka, da je odštampa u prvom narednom broju svoga lista na odgovarajućem mestu.

1. Netačno je tvrđenje, da »državni službenik (pa sledstveno i učitelj) ne može postati lice koje nije navršilo 21 godinu života i nije odslužio svoj rok u vojsci, ili nije od vojne službe oslobođen« pošto to naši zakoni ne zabranjuju, nego što državni službenik ne može postati lice koje je navršilo 21 godinu života, a nije regulisalo vojnu obavezu.

2. Za čuđenje je i žaljenje, da jedan učiteljski list protestuje što vojne vlasti izlaze na susret učiteljstvu, da lakše (na rokove) odsluži svoj rok u vojsci i na taj način pre dobiju službu i tako ranije steknu pravo na penziju i povlašće. Još je više za žaljenje, što se takav postupak naziva »militarizacija učiteljstva« i što se na to upozoravaju čak i gg. narodni poslanici.

Pre su u malenoj i slobodnoj Srbiji učitelji svoj rok služenja u kadru vršili samo za vreme velikog školskog odmora i niko se ne seti, da to nazove militarizacijom učiteljstva, već olakšicom učiteljstvu i školi. Najposle, ako ko od oslobođenih učitelja ne želi, da na ovaj način odsluži svoj rok u vojsci, neka to izjavi i onda mu ništa ne stoji na smetnji, da svoj rok odsluži odjedanput.

3. Neistinito je, da je iz Bileća otpušteno »5 Slovenaca« učitelja, a iz Sarajeva »više Slovenaca iz vojske, Slovenaca ima samo 6, a Srba 131 (iz Bileća 1 i iz Sarajeva 5), pa niko ne protestovava za ovih 131, a protestuje se za 6 Slovenaca?!

4. Neistinito je tako isto da ovi učitelji Slovenci »moraju poučavati u Makedoniji prema ta mošnjim odredbama i veronauku«, jer po jasnim zakonskim propisima, kad u izvesnom mestu nema učitelja veropovesti iste, koje su i deca, veronauku predaje mesni sveštenik. Najposle kad bi i ovo bilo u istini, i kad se dotični đaci roditelji i građani kao pravoslavni ne bune što im veronauku predaje učitelj katoličke vere, zašto se protivu ovoga bune narodni učitelji oko Učitelja. Tovariša i time ne služe ustanovnom principu o verskoj strpljivosti. Da napomenemo i ovo. U selu Drinu kod Požarevca, učiteljuje Ante Ladavac Istranik i katolik, koji predaje po svojoj volji veronauku pravoslavnoj deci i druguje se s pravoslavnim sveštenikom kao najboljim drugom. I kad povodom ovakvih slučajeva nijedan list pravoslavne srbijske crkve nije o ovome u opšte pisao, a kamo li to stavio u crni okvir, onda se u toliko manje moglo tako što očekivati od jednog učiteljskog glasila.

5. »Možemo zamisliti kako sada još poučavaju srpsko-hrvatskom jeziku« ti učitelji. Tovariš nalazi, da Slovenci ne mogu predavati na srpsko-hrvatskom jeziku!! Ministarstvo prosvete je postavilo po njihovoj molbi preko 100 Slovenaca učitelja iz Istre i Slovenije, a jednoga je od njih postavilo i za školskog nadzornika i nikada nije posumnjalo, da li će oni moći, poučavati decu na srpsko-hrvatskom jeziku.

6. Ministarstvo prosvete ne misli da se patriotizam slovenačkih učitelja ne prostire van granica Slovenije, i ako 6 postavljenih učitelja Slovenaca u Makedoniji misle kao Učit. tovariš, da oni ne treba da služe u tome kraju, onda i ne moraju i neka samo to izjave, opozvače se odluka o njihovu postavljanju. Ovakvo shvatanje i pitanje predstavlja draženje strasti verskih i plemenskih i žaliti je da dolazi od strane jednog učiteljskog lista.

Iz kancelarije Ministarstva prosvete O. N. br. 43.873 od 22. V. 1928 u Beogradu.

P. br. 4560. Ljubljana, dne 1. junija 1928.

Predmet: »Učiteljski Tovariš«

Članki »Kaj se godi« Popravki.

Uredništvu

»Učiteljskega tovariša«

Ljubljani.

Po nalogu ministristva prosvete O. N. br. 43873 z dne 23. maja 1928 Vam pošiljam v prilogi popravek k članku »Kaj se godi? Militarizacija učiteljstva ali učiteljske službe«. Popravek natisnile v prvi prihodnji številki lista na odgovarajućem mestu.

Vršilec dolžnosti prosv. inšpektorja:
Dr. Capuder.

ne šole, v katerega območju se nahaja ustanovljena šola. Šole ko je šola potrjena, se ustanovi definitivni šolski odbor.

Pripravljalni šolski odbor si preskrbi iz državne naklade potrebne tiskovine za obrtno-nadaljevalne šole, to so Pravila, učni načrt in preliminar. Po en izvod izpolnjenih tiskovin se pošlje nadzorniku obrtno-nadaljevalnih šol, ki jih potrdi odnosno pregleda njih pravilnost.

Nadalje napravi pripravljalni odbor prošnje za podporo na deželno upravo, trgovsko in obrtno zbornico, na občino, okrajni zastop, krajevne korporacije, denarne zavode, tovarne itd. Prošnjam se priklopi preliminar, od faktorjev, ki bi bili voljni šolo stalno podpirati, pa se prosí vrhutega še za pismeno obvezo vsakoletne podpore z navedbo zneska. Posebno je gledati na to, da se eden izmed javnih faktorjev zaveže, kriti

vsako leto morebitni šolski primanjkljaj (to obvezo prevzema navadno občina ali pa obrtniško društvo).

Priljubljeni odbor prosi v poštev pripravljati šolski urad, da izda pismeno dovoljenje za uporabo potrebnih šolskih prostorov, kjer naj je obrtno-nadaljevalna šola nastanjena. Z zastopniki obrtništvu se določijo učni čas v tednu (navadno dva popoldneva od 14.—18. ure, ali en popoldan in nedelja dopoldne). Od okrajne gradbene direkcije se dobi mnenje o oddaljenosti onih krajev, ki se naj vsloja v šolski okoliš za obvezo po-hajanje šole. Morejo biti tudi kraji, ki so več kot 4 km oddaljeni, vendar ne več kot 6 km, če so pripravna pota in ceste. Bolj oddaljene občine se predlaga le tedaj, če imajo ugodne železniške ali avtozveze.

Ko so vsa pripravljala dela opravljena, predloži šolski odbor s posredovanjem pripadajočega nadzornika obrtno-nadaljevalnih šol vse spise ministrstvu šolstva in narodne prosvete in prosi obzemem za otvoritev nove obrtno-nadaljevalne šole.

Kakor je iz povedanega že razvidno, se v teh splošno obrtno-nadaljevalnih šolah poučujejo učenci vseh različnih obrti skupno, zato se pri pouku ni mogoče ozirati na posebne potrebe tega ali onega stanu. Šole če ima šola vsaj 7 vajencev iste stroke ali obrti, lahko uživajo svoj strokovni pouk, ki je pri-krojen njihovim posebnim potrebam. Dose-daj sta 2/3 obrtno-nadaljevalnih šol splošne-ga značaja, ker so ustanovljene v malih ob-činah, kjer je malo vajencev iste obrti.

Pouk v splošno obrtno-nadaljevalnih šolah traja navadno dve leti, v precej primerih tudi tri leta. Šolsko leto traja 7 mesecev, t. j. od 1. oktobra do konca aprila. Tedensko se poučuje po 8 ur, ki so razdeljene na dva popoldneva, ali na en popoldan in na nede-ljo dopoldne. Učni predmeti so: Učni jezik in spise, računstvo, strokovni nauk, stro-kovno risanje, nauk o državljanstvu in obrt-na zakonodaja. Obrtno-nadaljevalne šole ni-majo lastnega učiteljskega. Na njih poučujejo iz večine učitelji osnovnih in meščanskih šol, izmed katerih imajo mnogi še posebno pri-pravo za pouk na teh šolah, ki so jo dobili v različnih tečajih namenjenih za obrtno-nadaljevalno šolstvo, katere prireja vsako leto ministrstvo šolstva in narodne prosvete.

Kjer je zadostno število vajencev ene obrti, se ustanove strokovne nadaljevalne šole, ki jih seveda potem obiskujejo le va-jenci gotovih obrti, ki so med seboj sorodne. V teh šolah je pouk tako urejen, da se vedno ozira na posebne potrebe dotične stroke, za katero je šola ustanovljena. Pri velikem šte-vilu obrti in poklicih se ne smemo čuditi, če je teh šol čez 70 vrst, od katerih ima vsaka svoj posebni učni načrt, ki se ujema s po-trebami svoje stroke. Nekatere teh šol so ustanovljene v velikih mestih ali industrijskih centrih, imajo svoje posebne delavnice, v katerih se vajenci učijo tistih del, katerih se ne morejo navaditi v mojstrovih delavnici.

Strokovno-nadaljevalne šole so dvo- ali triletne, šolsko leto traja 7—10 mesecev, na teden se poučuje 8 ur. Če je v šolah uveden tudi pouk v delavnicah, se število učnih ur temu primerno poveča na 14 ur tedensko. Samo nekatere teh šol imajo celodnevni pouk, in sicer v dobi popolnoma mrtve sezone do-tične obrti od 1—2 mesecev, kakor je to pri-mer pri nadaljevalnih šolah stavbnih obrti, kožuvinarji itd. V tem primeru seveda od-pade polovica ali pa celotni pouk v dobi polne zaposlenosti.

Pri državnih srednjih in višjih obrtnih šolah so samo ob sebi razumljivo ustanovljene in organsko spajene strokovno-nada-ljevalne šole dotične stroke. Stroke na teh nadaljevalnih šolah pa poučujejo seveda pro-fesorji in strokovni učitelji dotične srednje ali višje šole.

Tovarniških nadaljevalnih šol je na Češkem malo. Vzorec za nje je čevljarška to-varniška šola, ki jo je za svoje vajence usta-novila moravska tovarna T. A. Bata v Zlinu na Moravskem po vzorcu ameriških to-varniških šol.

Druga vrsta strokovnega nadaljevalnega šolstva so trgovske nadaljevalne šole. Nj-hova učna osnova je bila nanovo opredelje-na z naredbom ministrstva šolstva in narodne prosvete z dne 17. aprila 1927.

Na trgovsko nadaljevalnih šolah so te-denske učne ure razdeljene takole:

Predmeti:	Tedensko ur:	
	I. letnik	II. letnik
1. Trgovski nauk	2	—
2. Knjižovodstvo	—	2
3. Trgovska korespondenca	2	1
4. Trgovsko računstvo	—	2
5. Blagovništvo	—	2
6. Zemljepis	2	—
7. Državljanstvo	—	1
Skupaj	8	8

Trgovsko nadaljevalne šole sprejemajo samo vajence trgovskih strok. Število vajen-cev v razredu ne sme biti večje od 40. Pri razdeljevanju vajencev v vzporednice se ozi-ra na trgovsko stroko in ne na spol vajencev. Šolsko leto traja 10 mesecev, t. j. od 1. okto-bra do 28. junija. Ob koncu prvega letnika do-be vajenci letna izpričevala o obnašanju, obisku in šolskem uspehu v šoli (tako kot na ostalih nadaljevalnih šolah), ob koncu II. let-nika pa odhodno izpričevalo.

Izmed velikoga števila različnih učnih osnov za posamezne stroke ostalih strokov-no-nadaljevalnih šol navedemo še razdelitev tedenskih učnih ur za trirazredno nadalje-valno šolo za vajence ženskih krojačev po učni osnovi, kakor jo je izdalo ministrstvo šolstva in narodne prosvete dne 5. oktobra 1923.

Razdelitev tedenskih učnih ur na stro-kovno-nadaljevalni šoli za vajence ženske krojaške obrti:

Predmeti:	Število tedenskih učnih ur:		
	I. letnik	II. letnik	III. letnik
Pouk trgovsko obrtnih predmetov:			
1. Spilje	1 1/2	1	—
2. Računstvo in kalkulacija	1 1/2	—	—
3. Knjižovodstvo	—	—	1
4. Državljanstvo	—	—	1
Strokovni pouk:			
1. Blagovništvo	—	1	—
2. O krojih	—	1	—
3. Strokovno risanje	2	2	2
4. Strokovni pouk	3	3	3
5. Zdravstvo	—	—	1
Skupaj	8	8	8

Narodne gospodarske šole so najnižje ali kulturno najvažnejše strokovne šole za kmetijstvo, ki jih upravlja ministrstvo zem-ljedelstva. Narodne gospodarske šole so se ustanovile po prevratu in njihova organiza-cija se je ustanovila in določila z zakonom z dne 29. januarja 1920. Njihov pomen ne leži samo v tem, da širijo strokovno zemljedel-sko znanje, temveč tudi v tem, da poglobljajo splošno izobrazbo pridobljeno v osnovnih šolah. Pouk se vrši z vednim oziranjem na po-trebe zemljedelstva. Za deklice je uvedeno tudi kuhanje in šivanje (krojno risanje, šiv-anje perila in domačih oblek), na Slova-škem in Moravskem tudi šivanje narodnih krojev in noš, kar poučuje posebno kar se tiče narodnih okrasov žena iz naroda. Za dečke so uvedena deška ročna dela za male kmete, da si znajo sami popraviti in narediti najpotrebnejše orodje.

Po navedenem zakonu je povsodi tam, kjer se je ustanovila narodna gospodarska šola, ista obvezna za vso mladež od 14.—16. leta v območju 6 km od šolske zgradbe, če ne obiskuje kake druge strokovne šole.

Porast teh šol je bil strahovito hiter, kajti leta 1923. jih je bilo že 593 z 18.197 učenci, leta 1926. pa celo 728 z 34.957 učenci.

Tečaje za izobrazbo potrebnega učitelj-stva prireja vsako leto zemljedeljsko minist-rstvo, ker se pouk v narodnih gospodarskih šolah poverja samo očiteljem osnovnih in meščanskih šol, ki so se zanj pripravili v po-sebnih tečajih. V začetku so se pripravljali učitelji v rednih tromesečnih tečajih, sedaj pa trajajo tečaji 4 1/2 meseca, vendar se stre-mi za tem, da bi se taki tečaji vršili celo leto. Bil je tudi stavljen predlog, naj se za učitelje narodnih gospodarskih šol ustanovi posebno učiteljske, ki bo prevzelo izobraže-vanje potrebnega učiteljskega.

Ministrstvo zemljedelstva je izdalo nove učne knjige, ki se ozirajo v prvi vrsti na po-trebe malega kmetovalca. Nadzorstvo nad temi šolami vrši 8 nadzornikov.

Pregled nadaljevalnih šol na Češkem v letu 1926./27.

A. Splošno obrtno-nadaljevalne šole:				
	šol	razredov	vajencev	od teh dekle
1. češko-slovaških	677	2625	79216	7659
2. ruskih	15	43	774	71
3. nemških	219	1090	29369	3563
4. madžarskih	18	73	1086	121
5. poljskih	11	29	631	128
6. češko-nemških	6	22	512	9
7. češko-madžarskih	2	12	295	—
8. rusko-madžarskih	3	39	758	153
9. češko-rusko-madž.	2	21	419	33
Skupaj	1253	3945	102187	11737

B. Strokovno-nadaljevalne šole:				
	šol	razredov	vajencev	od teh vajenk
1. češko-slovaških	536	1982	49255	11619
2. nemških	152	459	9921	3520
3. madžarskih	3	7	182	86
4. češko-nemških	1	8	180	—
Skupaj	692	2456	59588	15225

C. Trgovske nadaljevalne šole:				
	šol	razredov	vajencev	od teh vajenk
1. češko-slovaških	41	134	6707	1287
2. nemških	23	60	1493	341
3. madžarskih	4	9	214	1
Skupaj	68	203	8414	1629

D. Narodne gospodarske šole:				
	šol	razredov	učenecv	učenik
1. češko-slovaških	501	365	24017	14313
2. ruskih	121	226	6915	2850
3. nemških	99	146	3504	1913
4. madžarskih	10	16	555	250
5. poljskih	5	6	155	136
6. češko-ruskih	1	3	114	66
7. češko-nemških	1	2	88	—
8. rusko-madžarskih	2	8	209	107
Skupaj	740	1270	35297	19640

Vseh nadaljevalnih šol je bilo tedaj v letu 1926./27. 2753 z 7874 razredi in 202.408 učenci, med temi 48.231 učenik. V primeru z letom 1925./26. je naraslo število šol za 138 z 206 razredi, učencev pa je bilo nekaj manj, kajti v letu 1925./26. je bilo 203.227 vajencev, med njimi 49.631 vajenk.

Vsi učenci nadaljevalnih šol obrtniških so zavarovani proti nezgodam v šoli, v šolskih delavnicah in na poti v šolo in iz šole pri mestni zavarovalnici v Pragi proti letni premiji 4 Kč, ki jih plačajo vajenci pred vpisom v šolo.

Prizadevanja za nadaljnje izboljšanje nadaljevalnega šolstva se gibljejo v smeri, da se postavijo za obrtno-nadaljevalne šole posebna šolska poslopja in da poučuje na njih posebno učiteljsstvo. Ministrstvo šolstva se posvetuje z obrtniškim svetom o tem, da li naj bi se zamenjale trirazredne nadalje-valne šole z 7-mesečnim šolskim obiskom z dvoletnimi z 10-mesečnim šolskim obiskom.

Dostavek prevajalca:

Pred očmi nam vstaja po tem poročilu točna slika nadaljevalnega šolstva na Češkem sploh in nehoti se nam vsili primera z našim. Na prvi pogled lahko rečemo: Na Češkem je nadaljevalno šolstvo v krasnem napredku in razvoju, vse vrste šol so usta-novljene in organizirane na podlagi zakonov, ki so nastali takoj po prevratu in pozneje. Za vsako kategorijo šol je točno opredeljen kompetenčni krog, vsaka kategorija ima za-dostno število nadzornikov, ki se tudi briga-jo za razvoj šolstva. Pri nas ne moremo navesti od prevrata dalje niti enega zakona za nadaljevalno šolstvo. Vse šole životarijo naprej po svojih starih zakonih, nadzorstvo nad nadaljevalnimi šolami se radi preslabo

plačanih nadzornikov sploh ne vrši. V Ljubl-jani še morda obišče nadzornik svoje nada-ljevalne šole, da bi si pa ogledal tiste po de-želi, to se še ni zgodilo. Vse nadaljevalno šolstvo na Češkem je združeno v ministrstvu šolstva in narodne prosvete, le narodne go-spodarske šole, ki so nastale šele po prevra-tu, si je pridržal poljedeljski minister. Pri nas spadajo obrtno-nadaljevalne šole v kompe-tenco ministrstva za trgovino in industrijo, kmetijske pod to ministrstvo. Na Češkem krije nad polovico izdatkov strokovnega šol-stva država, pri nas niti ene dvajsetine. Ob-čine so obvezane prispevati in kriti eventu-elni primanjkljaj, pri nas pa nosijo glavno breme, tako da bi se nadaljevalne šole morale imenovati pravzaprav občinske in vendar so v veljavi še zakoni, ki pravijo, da nosi polovico vseh stroškov država. Na Češkem se vršijo redni tečaji za izobrazbo učiteljev, pri nas tudi tega ni v zadostni meri. In tako dalje bi lahko napravili primere z vsakim šolskim pojavom, pa bi povsodi morali ugotoviti, da so naše razmere naravnost žalostne. Škoda, da ni poročevalcev tov. Lip-pret povedal še to, kako je honorirano učiteljsstvo na obrtno-nadaljevalnih šolah in pa kakšne organizacije ima za dosego svojih zahtev.

Pa še z enega vidika je poročilo silno podučno in zanimivo, namreč z vidika manj-šinskega šolstva. Številke nam čisto točno povedo, da ima vsaka narodnost svojemu številu odgovarjajoče število vseh vrst šol. Tu vidimo na praktičnem primeru pametno rešitev narodnostnih sporov, ki se več ali manj vedno sučejo le okoli šolstva kot naj-bolj vidnega kulturnega udeleževanja. Tako postopa visoko kulturni narod s svojimi narodnimi manjšinami. Pogled na našega za-padnega soseda pa nas prepriča o kulturni na-sprotnem pojmu.

SVILA prekrasni najmodernejši vzorci za spomladanske obleke po nizkih cenah.
P. MAGDIČ, Ljubljana.
Oglejte si izložbe!

Splošne vesti.
ZA DRUŠTVENO IN TISKOVNO SVOBODO UČITELJSTVA.

Člane opozarjamo, da mora iti ves pravec naše borbe le za tem, da si ohranimo svobodo svojih društev in svobodo svojega tiska. To je edino, kar hočemo izvojevati in za čemer stremimo. V interesu vsega stanu, v interesu šolstva in v interesu napredka in procvita narodne prosvete je, da si ohrani učiteljsvo društveno in tiskovno svobodo. Opravičeno bodo kazali naši zanamci na nas, da smo izdali svoj stan, ako ne bomo storili svoje dolžnosti in ne bomo dvignili svojega glasu v odločilnem trenutku. Naša manifestacija za svobodo svojih društev in svobodo svojega tiska naj bo dostojna, a naj bo tudi odločna. Kdo bo zagovarjal in branil ob vsakojakih prilikah in ob nujni po-trebi interese stanu, šole in prosvete, če iz-gube svobodo naša društva in naš stanovski tisk?! Iluzorna je pa svoboda društev in svoboda tiska, če se službeno zasleduje po-edinca, ki je vsakokratni slučajni pred-stavnik društva in tiska ter izvršilec sklepov in volje članstva oziroma društva ter se ne ugotovi prej, če je društvo prekoračilo dru-štveni zakon, oziroma tisk tiskovni zakon proti oblasti, da se na podlagi tega kliče od-governega predstavnika društva oziroma ti-ska na odgovor. Če društveni in tiskovni za-kon za državnega uradnika ne velja in se ga lahko obide, potem je onemogočen vsak iz-raz svobodne volje.

SRBSKO UČITELJSTVO PROTI OBVEZ-NOSTI PRI NABAVLJLNIH ZADRUGAH.

»Narodna Prosveta« št. 40. piše:
»Na osnovu čl. 374. finansijskega zakona za leto 1928./29., izdalo je ministar finan-sija Uredbu, usvojeno I. V. o. g. od ministar-skega savjeta o izmenjama i dopunama Uredbe o nabavljačkim zadrugama državnih službenika i Saveza nabavljačkih zadruga državnih službenika od 5. XII. 1920, kojom se određuje:

1. Svaki državni službenik i sve osoblje pomenuto u I. čl. Uredbe t. j. svi koji služe i rade u državnim nadležstvima ili preduzećima ili koji primaju pomoć ili penziju na državnoj kasi, moraju se upisati za člana jedne Nabavljačke zadruge i mora da se uplati 5 dinara upisnine i jedan udio od 100 dinara.

2. Ako neko od ovih lica nije član Nabavljačke zadruge ili se kao takav odmah ne upiše, to će državna blagajna — na kojoj prima svoje prinalježnosti po službenoj dužnosti na predstavku Saveza nabavljačkih za-druga od plaće ili penzije ustegnuti upisnino i prisilni udio — svega 105 dinara — u 11 mesečnih obroka, i ustegnute iznose putem poštanskog čeka dostaviti Savezu.

3. Svaki prisiljeni ili dobrovoljni član Nabavljačke zadruge jamči peterostrukim udjelom za obveze zadruge prema Savezu nabavljačkih zadruga, a to se jamstvo može pravilima zadruge i preko toga povisiti.

4. Od svakoga će se državnog službenika povrh toga počevši od 1. VII. 1928. kroz tri godine ustezati i to od činovnika I. II. i III. kategorije po 10 dinara mjesečno, a od osta-log osoblja po 5 dinara mjesečno bez razlike, jesu li aktivni ili umirovljeni. Ove ustege idu u fond Saveza nabavljačkih za-druga iz koga će se kreditirati prvenstveno Stambene i Kreditne zadruge.«

Ovo su hitne Uredbe, kojom je kraljev-ska vlada opet usrećila svoje službenike. Za bolje razumijevanje navodimo, da se za taj važni Savez nabavljačkih zadruga v Beogradu već vršila usteza 10 posto dotataka na sku-poću i 1 posto od svih državnih nabava kroz 5 godina, te je bio sakupljen ogroman kapi-tal, od koga 90 posto državnih službenika ni-je imalo nikakove koristi. Savez je doduše organizovao po zemlji Nabavljačke zadruge, koje su opet od državnih službenika uzimale udjele od 100 dinara, ali te zadruge — izim vrlo malih iznimaka — slabo posluju, te su neke već propale, a druge svoje poslovanje završile s velikim pasivama i gubitkom, za koje državni službenici po novoj uredbi jam-če ujerovnicima. Najnovija je Uredba po-budila među državnim službenicima silno čenje, pak će ista nesumnjivo biti i pred-metom protesta činovničkih organizacija.

— **Solidarnost učiteljskega iz Dalmacije s slovenskim učiteljsvom.** »Pokret«, glasilo pov. UJU — Split primaša v zadnji številki uvodnik pod naslovom »Disciplinska istraga protiv urednika »Učit. Tov.« i poverenika UJU Ljubljana«, s katerim se solidarizira s sedanjim bojem slovenskega učiteljskega.

— **Nov učiteljski list.** V Zagrebu je pri-šel izhajati nov učiteljski stanovsko-politični list »Jedinstvo«. Izdaja ga predsednik pov. UJU — Zagreb g. Josip Skavič, ki ga tudi urejuje. List ima že vnanjo stanovsko bor-beno obliko in je prva številka urejena iz-ključno v organizacijskem in stanovsko-političnem pravcu. Po velikosti liči »Narodni Prosveti« in »Učiteljskemu Tovarišu«. No-vega borca za naša stanovska prava iskren pozdravljamo in želimo, da bomo z njim ramo ob ramu usmerjali stanovsko pot.

— **Solidarnost hrvatskega učiteljskega.** Novi list »Jedinstvo« v Zagrebu prinaša sledeči odlomek k naši borbi: »Disciplinska istraga protiv Dimnika i Skulja. U novije vrijeme donosi »Učiteljski Tovariš«, list Povjereništva ljubljanskoga, u crnome okviru na prvoj strani kratke obavijesti o događaju jima u školstvu u Sloveniji. Tu su obično prikazani takvi događaji, kojima je nane-sena nepravda bilo učiteljsstvu, bilo školstvu. Zbog ovakvoga napadnog isticanja rada školskih vlasti određena je disciplinska istraga protiv Ivana Dimnika kao urednika »Učiteljskoga Tovariša« i Andreja Skulja, predsjednika ljubljanskoga Povjereništva Udruženja Jugoslovenskoga Učiteljskega, kao izdavača lista. Nije ovo prvi put, što slove-načka učiteljska organizacija poradi svoga zauzimanja za članove dolazi u konflikt s vlastima. Ranije bili su pozvani na odgovor-nost predsjednici slovenačkih sreskih učiteljskih društava zbog toga, što su zauzeli odlučno stajalište protiv jedne odluke gosp. Ministra Prosvjete. Naše je mišljenje, da ovo nije nikako valjan način za rješavanje školskih pitanja, niti način za sredjivanje prosvjetnih prilika. Učiteljskega je organiza-cija dužna, da zauzme svoje stajalište protiv svake pojave u školstvu, pa da ta staja-lišta obrazlaže i brani. U tome ne može da bude nekorektnosti. Učiteljsstvo treba, da u svojoj organizaciji obrazuje forum, koji će sprečavati svaki nepravilan i samovoljan rad organa prosvjetnih vlasti. Te vlasti čine lju-di, a oni su naklonjeni pogreškama, pa zato treba, da opstoji i snaga, koja će takve po-greške korigirati i tako prosvjetni rad dovo-diti u svim njegovim granama na jedan nor-malan put. Prosvjetna vlast može u svojoj organizaciji sprečiti svaku ovakvu pojavu, no to se ne može nikako da postigne sredstvima, koja zastrašuju i koja samu stvar apsolutno ne popravljaju, nego upravo na-protiv daju prilike, da se pogreške opravda-vaju, kriju i ponavljaju.«

— **K današnji »Ispravki«.** Ze v zadnji številki smo poročali glede pripombe k da-našnjemu pojasnilu v zadevi učiteljev »voja-kov. Pojasnilo je bilo sestavljeno in odpo-slano pred sejo Glavnega odbora UJU in osebnim razgovorom naših zastopnikov v Beogradu. Sklicujemo se na zadnjo našo iz-javo, na pojasnilo samo se pa še povrnemo.

— **Likvidacija Edinstva za kranjski srez.** K tozadevni notici podajam sledeče pojas-nilo. Par dni pred našim zborovanjem mi je tov. odbornica telefonično sporočila, da se je nek tovariš Edinjaš izjavil, da ne morejo priti k našemu zborovanju ker še niso pod-pisali pristopnic. Izjavil sem, da pristopnice dobe pri tov. blagajničarki. Kakor sem se pozneje prepričal, jih je ta res pravočasno dostavila predsedniku likvid. Edinstva, ki mi je pa po zborovanju izjavil, da jih ni mogel razposlati, po obedu pa je prazne pristop-nice vrnil gospej blagajničarki. Pika. — J. L.

— **Kmetijski tečaj za učitelje nadalje-valnih šol in gospodinjstvi tečaj za učiteljice** je namenjen samo za učitelje in učiteljice mariborske oblasti. Kakor smo poučeni, pri-redi ljubljanski oblastni odbor tudi enake tečaje.

— **Nujna potreba.** O priliki zasedanja šir. glav. odbora v Beogradu nas je ondotni Učiteljski dom nad vse ljubeznjivo sprejel. Zunanji člani smo imeli v Učit. domu dvo-dnevna udobna prenočišča, ki smo za nje plačali po 5 Din odškodnine, dočim znašajo hotelske pristojbine po 100 Din. V domu smo imeli poleg tega celodnevno prehrano s četvernimi jedili opoldne, dvojno na večer in poljubni zajtrk, za kar smo plačali dnevno — reci in beri: 16 Din, dočim bi v javnih lokalih težko shajali s 100 Din. Ze samo to dejstvo brez komentarja svedoči, da sloven-sko učiteljsvo nujno potrebuje svojih Uči-teljskih domov. Kdor še ni podpisal »Pri-stopnice«, naj napiše na četvorko pole izja-vo, s katero pristopa k zadruzi »Učiteljski dom« v Ljubljani in naj jo odpošlje na naslov Učit. doma ali šolsko upraviteljstvo v Cerkljah pri Kranju. Društva naj imenujejo